

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ФІЛОСОФІЯ

спеціальність	051 Економіка	обов'язковість дисципліни	Обов'язкова
освітня програма	Економіка	факультет	менеджменту, адміністрування та права
освітній рівень	бакалавр	кафедра	ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін

ВИКЛАДАЧ

Варипасв Олексій Михайлович

Науковий ступінь – кандидат філософських наук, 09.00.04 – Філософська антропологія, філософія культури

Вчене звання – доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО та соціального захисту

Досвід роботи – більше 28 років

– Співавтор 9 навчальних посібників, 6 монографій;

– Співавтор 73 наукових статей та 159 тез доповідей на наукових конференціях;

– Співавтор 37 навчально-методичних матеріалів;

Брав участь у виконанні як керівник та відповідальний виконавець 10 госпдоговірних тем, учасник 93 науково-практичних та науково-методичних конференцій, міжнародних та всеукраїнських.

телефон	+380972126194	електронна пошта	varypasv@ukr.net	дистанційна підтримка	Moodle
---------	---------------	------------------	------------------	-----------------------	--------

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЮ КОМПОНЕНТУ	
Мета	формування у здобувачів компетентностей щодо структури філософії, динаміки науки як процес становлення нового знання; а також методологічної база та організації філософських досліджень, систематизації та оформлення результатів наукового пізнання.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, робота у групах, електронне навчання
Специфічні результати навчання і форми їх контролю	• оперувати навичками вивчення загальноосвітніх та спеціальних дисциплін (ІК1, ПРН1, ПРН2) – поточний контроль, іспит; • вільно володіти категоріальним базисом філософії для взаємодії філософських теорій з іншими галузями гуманітарного знання (ЗК1, ЗК2, ПРН2, ПРН3, ПРН6) – поточний контроль, іспит; • обґрунтовувати власну точку зору, спираючись на досягнення світової та вітчизняної філософії (ЗК2, ЗК3, ЗК8, ЗК11, ПРН2, ПРН12, ПРН16, ПРН21) – поточний контроль, іспит; • застосовувати набуті філософські знання у сфері економіки, бізнесу (ЗК12, СК4, ПРН12, ПРН17, ПРН23) – поточний контроль, іспит; • дотримуватися принципів гуманістичної філософії, загальнолюдських моральних норм і цінностей, сприяти зміцненню моральних засад суспільства (ЗК1, ЗК2, ЗК13, ПРН21, ПРН23, ПРН24) – поточний контроль, іспит; • засвоювати та реалізовані теоретико-методологічні знання у власній науково-дослідній роботі (ЗК11, СК11, ПРН12, ПРН17, ПРН17, ПРН24) – поточний контроль, іспит;
Обсяг і форми контролю	4 кредити ECTS (120 годин): 30 годин лекції; 30 годин практичні заняття; поточний контроль; підсумковий контроль – іспит
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань; активність
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетентності		Програмні результати навчання	
	ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації. ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.		ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу. ПРН2. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя. ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності. ПРН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки. ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки. ПРН17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків. ПРН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів. ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення. ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ					
Лекція 1	Філософія, її походження, проблематика і функції.	Практичне заняття 1	Місце філософії в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Світогляд як форма самовизначення людини. Структура світогляду. Тестування	Самостійна робота	Підготовка повідомлення щодо ролі філософії у сучасному суспільстві
Лекція 2	Філософія в системі духовної культури	Практичне заняття 2	Взаємовідношення філософії, науки та релігії. Основні функції філософії. Предмет філософії. Коло філософських роздумів: людина і світ; мислення і буття, духовне і тілесне. Структура філософського знання. Основні теми і типи філософування. Людиномірна сутність філософії. Загальноцивілізаційне і національне у філософії. Тестування		Підготовка повідомлення щодо ролі основних функцій філософії та людиновимірності філософського знання
Лекція 3	Історичні типи філософії. Філософія Стародавньої Індії та Китаю	Практичне заняття 3	Світоглядні системи давньоіндійської філософії – брахманізм, буддизм, джайнізм. Перші філософські системи (даршани) – йога, санкх'я, міманса, веданта, вайшешика, н'яя, чарвака-локаята. Передфілософія. "Книга перемін". Вчення про сонову світу – дві протилежні сили ян та інь. Конфуціанство. Даосизм. Тестування	Самостійна робота	Підготовка повідомлення щодо світоглядних систем Стародавньої Індії та Китаю
Лекція 4	Антична філософія:	Практичне заняття 4	Парадигма античної філософії. Досократівська філософія. Антропологічний переворот у античній філософії класичного періоду. Софісти. Самопізнання та належне існування (Сократ). Платон та Аристотель як перші філософи-систематики. Тестування		Підготовка повідомлення щодо становлення та розвитку античної філософії
Лекція 5	Філософія Середньовіччя та Відродження	Практичне заняття 5	Теоцентризм середньовічної філософії. Формування християнської догматики. Аврелій Августин. Суперечка про універсалії. Альберт Великий і Фома Аквінський. Філософія Ренесансу. Епоха, культура, філософія. Гуманізм в Італії. Натурфілософія Ренесансу і нове природознавство. Тестування		Підготовка повідомлення щодо специфіки філософії Середньовіччя та Відродження

Лекція 6	Західноєвропейська філософія XVII-XVIII ст.	Практичне заняття 6	Філософія Нового часу Початок формування філософської думки Нового часу (Френсіс Бекон, Рене Декарт, картезіанство, П'єр Гассенді). Англійська філософія XVII ст. (Томас Гоббс, Джон Локк). Рационалізм європейської філософії XVII ст. (Бенедикт Спиноза, Лейбніц, Христіан Вольф). Французька філософія XVIII ст. Тестування		Підготовка повідомлення про розвиток західноєвропейської філософії 17-19 ст.
Лекція 7	Західноєвропейська філософія XIX-XX ст.	Практичне заняття 7	Німецька класична філософія. Філософські погляди І. Канта та Г. Гегеля. Основні принципи філософії Фейєрбаха. Філософія марксизму. Філософія у XX столітті. Головні проблеми і тенденції XX ст. Місце і роль філософії у культурі XX ст. Психоаналіз і філософія неофрейдизму. Екзистенціальна філософія. Філософська антропологія. Філософська герменевтика. Структуралізм і постструктуралізм. Аналітична філософія. "Постпозитивізм" і філософія науки (К. Поппер, Т. Кун, П. Фейєрабенд). Постмодернізм. Філософія суспільства споживання. Тестування		Підготовка повідомлення щодо специфіки західноєвропейської філософії у 19-20 ст.
Лекція 8	Історія української філософії X-XX ст.	Практичне заняття 8	Міфологічні уявлення східних слов'ян в дохристиянський та язичеський період. "Хрещення Русі" як світоглядна революція. Філософська думка в Україні в XVI-XVIII ст. Києво-Могилянська академія – центр філософської думки в Україні у XVII-XVIII ст. Філософія Г.С. Сковороди. Світова велич Григорія. Сковороди. Т. Шевченко як мислитель. В. Вернадський про феномен життя, Всесвіт, людство і ноосферу. Соціально-філософські погляди становлення української незалежної держави (М.Грушевський, В.Виниченко). Філософське відродження в незалежній Україні. Наукові факти та постановка проблеми. Класифікація проблем. Структура, види, етапи розробки гіпотез. Тестування	Самостійна робота	Підготовка повідомлення щодо специфіки української філософії
Лекція 9	Філософське розуміння світу: буття, матерія як вихідні категорії.	Практичне заняття 9	Проблема відношення "людина – світ". Філософський сенс категорії буття. Типи онтології: ідеалізм, матеріалізм, реалізм, номіналізм, пантеїзм, дуалізм, монізм, плюралізм, догматизм, скептицизм та ін. Матерія як об'єктивна реальність і філософська категорія. Сучасні уявлення про структуру і рівні		Підготовка повідомлення щодо вихідних категорій філософії

			організації матерії. Єдність матерії і руху. Рух і спокій. Рух і розвиток. Тестування		
Лекція 10	Свідомість. Особистісна та суспільна свідомість.	Практичне заняття 10	Суспільно-історична сутність свідомості. Свідомість і мова. Ідеальність свідомості. Свідомість і самосвідомість. Свідомість і духовність. Політична свідомість. Зростання ролі політичної самосвідомості людей в сучасних умовах. Правосвідомість. Концепції становлення правової і незалежної української держави. Моральна свідомість. Свобода совісті. Плюралізм думок, свобода дискусій як необхідна умова творчого розвитку суспільної свідомості, принципи академічної доброчесності Тестування	Самостійна робота	Підготовка повідомлення на тему свідомості, духовності та принципів дотримання академічної доброчесності
Лекція 11	Пізнання. Наукове пізнання	Практичне заняття 11	Теорія пізнання (гносеологія) в системі філософського аналізу. Основні принципи теорії пізнання. Історичні концепції пізнання. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне у пізнанні. Основні рівні та етапи (факт, думка, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія) пізнання. Методи емпіричного дослідження: спостереження, експеримент, замірювання. Методи теоретичного пізнання: моделювання, формалізація, гіпотеза, теорія. Філософська методологія і її значення для розвитку науки. Поняття наукового методу. Типологія методів. Метод та методика. Загальнонаукова та частково-наукова методологія Тестування		Підготовка повідомлення щодо методів та методики науки
Лекція 12	Природа як предмет філософського осмислення. Екофілософія.	Практичне заняття 12	Філософський аспект співвідношення природи та суспільства. Природа як необхідна умова матеріального життя суспільства. Антропосфера, соціосфера, біотехносфера. Екологія як наука про навколишнє середовище, оселю, людину, її взаємодію із цим середовищем і шляхи забезпечення умов для її життя. заходів. Теорії екологічної безпеки. Тестування		Підготовка повідомлення про принципи екологічної безпеки у сучасному світі.
Лекція 13	Суспільство як об'єкт філософії. Проблема людини в	Практичне заняття 13	Специфіка предмету соціальної філософії. Взаємодія соціальної філософії із суспільствознавчими, природознавчими та гуманітарними науками. Соціальна філософія і теоретична соціологія.	Самостійна	Підготовка повідомлення про історично та економічно зумовлені потреби людини.

	філософії. Концепція потреб.		Природний характер соціально-суспільнісних утворень. Поняття соціальної структури суспільства. Особистість і суспільство. Соціальний інститут сім'ї. Колектив, соціальна група, нація, народ. Історичні типи і перспективи розвитку особи. Проблема життя і смерті в духовному досвіді людства. Людство у XXI столітті. Концепція потреб в філософії. Практичне втілення концепції потреб у сфері економіки. Тестування		
Лекція 14	Культура і цивілізація	Практичне заняття 14	Культура як об'єкт філософського аналізу. Система культури: принципи, елементи, структура. Людиномірна сутність культури. Політична, правова, етична, естетична, релігійна, філософська, економічна, екологічна та інші культури. Культура виробництва, управління. Динамічна та соціально-історична концепції культурного розвитку. Тестування		Підготовка повідомлення щодо людиномірної сутності культури
Лекція 15	Прогрес і глобальні проблеми сучасності. Філософія науки та техніки. Філософія економіки.	Практичне заняття 15	Поняття прогресу. Лінійна та циклічна концепції історичного часу. Поняття соціального передбачення і прогнозування майбутнього. Соціальне прогнозування. Футурологія. Методологія наукового пізнання. Особливості наукового пізнання та його роль у сучасній техногенній цивілізації. Філософія техніки як галузь філософського знання. Етичний вимір та подальші перспективи філософії техніки у XXI сторіччі. Філософські засади економічного знання. Парадигмальне поле взаємодії філософських та економічних наук. Гуманізація економічного циклу дисциплін у вищій школі за допомогою філософського знання. Тестування		Підготовка повідомлення про взаємодію науки, техніки, та економіки

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література	1. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. 2. Філософія: теоретичний курс : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / за ред. Я. В.Шрамка. — Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2021. — 264 с. 3 Філософія: підручник. - Одеса: Університет Ушинського, 2021. – 350 с. 4. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана ФІЛОСОФІЯ: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с. 5. Лютий, Тарас Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). / Тарас Лютий. – К.: Темпора, 2019. – 384 с. 6. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань.. – Харків : Право, 2018. – 432 с. 7. Губерський Л. В.Філософія: історія, суспільство, освіта: підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К.: Київський університет, 2011. - 575 с. 8. Конспект лекцій (скорочений) з курсу «Філософія». Для студентів всіх спеціальностей. – Харків, ХДУХТ, 2005. (доц. Варипаєв О.М., доц. Попов О.Є.). – 124 с.	Методичне забезпечення	1. «Філософія»: тестові завдання поточного і підсумкового контролів знань з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 051 Економіка (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки), уклад. О.М. Варипаєв – Харків: ДБТУ, 2024 – 71 с. 2. «Філософія»: методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання 051 Економіка (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки), уклад. О.М. Варипаєв – Харків: ДБТУ, 2024 – 160 с. 3. Філософія науки: навч. посібник / Л. І. Юрченко, О. М. Варипаєв. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 205 с. 4. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Філософія» для студентів усіх спеціальностей / укладач Варипаєв О.М. Харків : РВВ ХДУХТ, 2020. 86 с. 5. Варипаєв О.М., Юрченко Л.І. Філософія: Тести та завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни для усіх спеціальностей ХДУХТ .– Харків, ХДУХТ, 2018. – 74 с. 6. Юрченко Л.І., Варипаєв О.М. Філософія науки. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Для підготовки аспірантів. – Харків, 2016. – 84с.
------------	--	------------------------	--

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS	40	виконання завдання під час іспиту
Поточне оцінювання	60 бальна	30	тестування
		30	презентація і захист самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватись кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»; виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність